

VILNIAUS SENAMIESČIO TVARKYBOS REKOMENDACIJOS

PIRMA DALIS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus senamiesčio tvarkybos rekomendacijos (toliau – Rekomendacijos) skirtos reglamentuoti kitais teisės aktais nepakankamai apibrėžtus Vilniaus senamiesčio (nekilnojamosios kultūros vertybės unikalus kodas 16073, buvęs kodas U 1 P) (toliau – Senamiestis) tvarkybos darbus ir tuo (taip) užtikrinti visapusišką Senamiesčio vertingųjų savybių apsaugą.

2. Šiomis Rekomendacijomis siūloma vadovautis visiems viešojo administravimo subjektams, juridiniams ir fiziniams asmenims, Senamiesčio valdų, pastatų ar patalpų savininkams bei naudotojams, šių objektų tvarkymo, remonto (restauravimo) bei statybos projektuotojams ir vykdytojams, projektus derinančioms, statybos ir tvarkybos darbų leidimus išduodančioms tarnyboms, projekto vykdymo ir darbų kokybės kontrolę atliekantiems už kultūros paveldo apsaugą atsakingų institucijų darbuotojams.

3. Šiomis rekomendacijomis, paveldo tvarkybos reglamentais, statybos techniniais reglamentais bei kitais normatyviniais statybos techniniais dokumentais vadovaujasi atliekant Senamiesčio nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkomuosius paveldosaugos darbus ir tvarkomuosius statybos darbus, laikantis nekilnojamųjų kultūros vertybių saugojimo reikalavimų:

3.1. kultūros paveldo statinių saugojimas turi atitikti jų kultūrinę vertę bei autentiškumą ir sudaryti sąlygas šias vertybes tinkamai eksponuoti;

3.2. kultūros paveldo statiniai saugomi juos tinkamai prižiūrint, tvarkant bei naudojant;

3.3. kultūros paveldo statinių priežiūra turi garantuoti šių vertybių fizinės būklės stabilumą.

4. Laikomasi šių pagrindinių nuostatų:

4.1. Senamiestis yra vertingiausia Vilniaus istorijos, urbanistikos ir architektūros palikimo dalis, taip pat svarbiausias istorinis, urbanistinis ir kultūrinis Lietuvos valstybės paveldo objektas;

4.2. Senamiestis yra ir išlieka sostinės bei paties Vilniaus miesto centro sudėtinė dalis;

4.3. Vilniaus senamiestis yra svarbiausias Lietuvoje tarptautinio turizmo bei Lietuvos istorijos ir kultūros pažinimo objektas;

4.4. Vilniaus senamiestis atlieka daug funkcijų. Siekiama, kad ne mažiau 40 procentų viso bendrojo pastatų ploto būtų išsaugota gyvenamajai funkcijai;

4.5. Senamiestyje ribojama pramoninė gamyba, palaiapsniui iškeliant iš jo stambias įmones, automobilių ir sandėlių ūkius, įkalinimo įstaigas, tačiau skatinami amatai ir smulkus verslas, leidžiant funkcionuoti mažoms įmonėms;

4.6. Vilniaus senamiestyje sklypų naudojimo tradicijų bei statinių išsaugojimo, jų tvarkymo ir regeneravimo (atkūrimo) veikla turi pirmenybę prieš naujų statinių bei funkcijų kūrimą.

II. REKOMENDACIJŲ SUDĖTIS

5. Šias Rekomendacijas sudaro:

5.1. Bendrosios nuostatos.

5.2. Reljefo, kultūrinio sluoksnio, vandens telkinių ir želdynų tvarkybos, naudojimo ir priežiūros rekomendacijos:

5.2.1. gamtinis pamatas;

5.2.2. Senamiesčio kultūrinis sluoksnis.

- 5.3. Viešųjų erdvių tvarkybos, naudojimo ir priežiūros rekomendacijos:
 - 5.3.1. šaligatviai, įėjimai į pastatus, gatvių ir aikščių danga;
 - 5.3.2. želdiniai, apsauga ir tvarkymas;
 - 5.3.3. gatvių ir aikščių elementai, lauko ir statinių išorės apšvietimas, reklama ir iškabos;
 - 5.3.4. regyklos, siluetas ir panoramos, vaizdai į senamiestį ir iš senamiesčio;
 - 5.3.5. turizmo informacija;
 - 5.3.6. prekybos objektai, lauko kavinės;
 - 5.3.7. krantinės, tiltai;
 - 5.3.8. mažieji kraštovaizdžio statiniai;
 - 5.3.9. automobilių statymas.
- 5.4. Kvartalų tvarkybos, naudojimo ir priežiūros rekomendacijos:
 - 5.4.1. bendrieji principai;
 - 5.4.2. kiemų dangos ir želdiniai;
 - 5.4.3. pastatų tvarkybos principai;
 - 5.4.4. restauravimas, atkūrimas, pritaikymas; perdirbimai, perstatymai ir griovimai;
 - 5.4.5. sklypų ribos, tvoros, įvažiavimai, įėjimai, angos;
- 5.5. Statinių naudojimo, tvarkybos ir priežiūros rekomendacijos:
 - 5.5.1. fasadai; saugojimas ir keitimas;
 - 5.5.2. sienų dažymas, apdaila ir dekoras;
 - 5.5.3. architektūros detalės ir išorės įranga;
 - 5.5.4. išorinė vaizdinė reklama, ilgalaikės ir trumpalaikės (proginės) reklaminės iškabos, vitrinos, reklamos gamyba ir medžiagos;
 - 5.5.5. stogai ir jų elementai (forma, dangos, spalvinis sprendimas, medžiagiškumas, kaminai);
 - 5.5.6. patalpų įrengimas pastatų pastogėse;
 - 5.5.7. ventiliacijos angos, antenos, vėdinimo-šaldymo įranga, kiti techniniai įrenginiai;
 - 5.5.8. interjerai.
- 5.6. Viešojo pažinimo organizavimo, privačių valdų pažintinio lankymo rekomendacijos.
- 5.7. Statybos ir remonto darbų vykdymo rekomendacijos:
 - 5.7.1. bendros nuostatos;
 - 5.7.2. rekomendacijos projektų sudėčiai ir remontų aprašams;
- 5.8. Baigiamosios nuostatos.

III. REKOMENDACIJOSE VARTOJAMOS SĄVOKOS

- 6. **Autentiškumo išlaikymas** – tai pirminės medžiagos, formos, atlikimo technikos bei paviršiaus išpildymo, funkcijos ir tradicijų išsaugojimas.
- 7. **Istoriniai vandenys** – natūralūs ir dirbtinai suformuoti vandens telkiniai (upės, kanalai, tvenkiniai, kūdros, baseinai, šaltiniai ir t.t.) , esami arba fiksuoti ikonografinėje medžiagoje arba atrasti tyrimų metu.
- 8. **Istorinis gatvių tinklas** – gatvių tinklas, susiformavęs iki 1944-ųjų metų.
- 9. **Istorinis reljefas** – tai natūrali ir dirbtina senamiesčio žemės nelygumų visuma susiformavusi iki XX a. pradžios.
- 10. **Istorinis interjeras** – istorinę, kultūrinę, meninę vertę turinti pastato vidaus erdvės visuma. Visumą sudaro architektūrinė forma (langai, skliautai, reljefiniai portalai, nišos, karnyzai, grindys ir t.t.), dekoras (sienų ir lubų tapyba, lipdyba, vitražas, mozaika ir kt.) ir įranga (krosnys, židiniai, liftai ir kt.).
- 11. **Istorinis pastatas (statinys)** – prieš 50 ir daugiau metų pastatytas pastatas ar statinys.
- 12. **Istorinis želdynas** – bet kokio dydžio želdynas, turintis išliekamąją stilistinę, meninę vertę arba priklausantis svarbiems urbanistinės raidos etapams, susijęs su visuomenės, kultūros ar valstybės įvykiais arba asmenybėmis.
- 13. **Ypatingos apsauginės vertės paveldo objektas** – reti, unikalūs, autentiški kultūros paveldo objektai, jų dalys ar vertingosios savybės.
- 14. **Kiti pastatai (statiniai)** – mažiau kaip prieš 50 metų statyti pastatai ar statiniai.

15. **Kultūros paveldo statinys** – vertingųjų savybių turintis pastatas, jo dalis, inžinerinis statinys ar jo išlikusi dalis, monumentalūs nekilnojamieji dailės kūriniai.

16. **Kultūrinis Vilniaus senamiesčio sluoksniis** – istoriškai susiformavę klodai nuo įžemio – nejudinto sluoksnio – iki dabartinio žemės paviršiaus kuriuose išlikę žmogaus praeities veiklos pėdsakai.

17. **Mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai** – nesudėtingi statiniai: atraminės sienutės, tvorelės, laiptai, lauko baldai ir šviestuvai, lengvų konstrukcijų pavėsinės, stoginės, lieptai, tilteliai, informaciniai statiniai (stendai, skydai, nuorodos ir kiti), skulptūros, aplinkos meno kūriniai, kiti vieno stiliaus teritorijos tvarkymo ir puošybos statiniai.

18. **Medžiagų suderinamumas** – senų medžiagų, korozijos produktų ir restauracijai ir remontui naudotinų naujų medžiagų suderinamumas pagal jų technines charakteristikas, atlikimo technologijas ir estetiką.

19. **Suderinamos medžiagos** – statybinės ir apdailos medžiagos, istoriškai naudotos statybose viena greta kitos ir kurių deriniai buvo ir yra naudojami Lietuvos architektūroje ir dailėje; istorinių medžiagų nežalojančios ir sangražą užtikrinančios medžiagos.

20. **Vertinimo taryba** – Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktoriaus arba Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu suformuota nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo taryba, kuri nustato nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ar vietovių vertingąsias savybes, nekilnojamųjų kultūros vertybių reikšmingumą, apibrėžia kultūros paveldo objektų teritorijų ir vietovių ribas bei atlieka kitas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas.

21. **Želdynas** – ne mažesnis kaip 0,05 hektaro želdinių žemės sklypas, kuriame gali būti mažųjų kraštovaizdžio architektūros, inžinerinių ir laikinų statinių.

22. **Želdiniai** – žmogaus pasėti ar pasodinti medžiai (tarp jų ir pasodinti pavieniai ar natūraliai išaugę), krūmai, krūmokšniai, puskrūmiai, lianos ir žoliniai augalai.

23. Kitos šiose Rekomendacijose vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme, Lietuvos Respublikos statybos įstatyme, Lietuvos respublikos teritorijų planavimo įstatyme ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą bei statinių statybą nekilnojamojo kultūros paveldo objektų teritorijose ar apsaugos zonose, paveldo tvarkybos reglamentuose bei statybos techniniuose reglamentuose ir kituose normatyviniuose dokumentuose apibrėžtas sąvokas, terminus bei apibrėžimus.

IV. APSKAITOS DUOMENYS

24. Vilniaus senamiesčio apskaitos duomenys yra Kultūros vertybės – Vilniaus senamiesčio (kultūros vertybės unikalus kodas 16073, buvęs kodas U1P) – pagrindinis dosjė, patvirtintas Kultūros paveldo centro prie Kultūros paveldo departamento direktoriaus 1995-07-31 ir dosjė papildymas (2002 m.).

Duomenys, pateikiami Kultūros vertybių registre (<http://www.kpd.lt>):

Unikalus objekto kodas: 16073

Pilnas pavadinimas: Vilniaus senamiestis

Adresas: Vilniaus m. sav., Vilniaus m.

Įregistravimo registre data: 1993-05-21

Statusas: Paminklas

Įrašytas į sąrašus: Pasaulio paveldo objektas

Rūšis: Nekilnojamas

Objektas įrašytas kaip: vietovė (valstybinis)

Seni kodai:

Kodas registre iki 2005.04.19: U1P

Nr. Lietuvos Respublikos kultūros paminklų sąrašė: UR1

Teritorijos plotas: 352,09 ha

Vizualinio apsaugos zonos pozonio plotas: 1912,24 ha

Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai):

Senamiestis – aukšto meninio lygio savitas ir kompoziciniu atžvilgiu beveik suformuotas architektūrinis-urbanistinis ansamblis, kurio estetinį potencialą lemia darni gamtos ir žmonių kūrybinės veiklos visuma, o jo atskiri fragmentai, nors ir mažesnės vertės, harmoningai įsijungia į bendrą kompoziciją.

Vilniaus senamiestį sudaro trijų pilių teritorija, istorinis branduolys (tarp buvusių gynybinių sienų) ir istoriniai priemiesčiai (žr. schemą priede 1).

Senamiesčio planas – radialinis žiedinis. Pagrindinės ir šalutinės gatvės sudaro 112 kvartalų, iš kurių istoriniame branduolyje – 49. Senamiestyje yra 10 aikščių ir keliolika didesnių erdvių sankryžose bei prieš kai kuriuos pastatus. Senamiesčio užstatymas susideda iš įvairios kategorijos gyvenamųjų ir visuomeninės paskirties pastatų, t.t. 20 katalikų bažnyčių, 4 stačiatikių cerkvių, po vieną liuteronų, evangelikų reformatų ir žydų maldos namų, 21 vienuolynų kompleksų, 20 rūmų ir didesnių visuomeninių pastatų. Senamiesčio pastatai yra vėlyvosios Romanikos (tik atskiri fragmentai), gotikos, renesanso (manierizmo), baroko, klasicizmo, taip pat pastatytų pagal istorizmo, eklektikos metodus ir secesinės bei šiuolaikinės architektūros pastatų. Bendras pastatų naudingas plotas sudaro 1497,6 tūkst. kv. m. Kompoziciniu atžvilgiu labiausiai išraiškingos erdvės senamiesčio centre: Skapo, Pilies, Didžiosios, Gaono, Stiklių, Rūdinkų, Dominikonų, Universiteto gatvėse. Jos pasižymi darnia architektūra, erdvių formavimo vieningumu, perspektyvų gausumu.

Išmatavimai/plotas: 351 ha.

Vilniaus pilių zona – 82,5 ha,

Istorinis branduolys – 98 ha.

Amžius: XIII-XX a.

25. Visa Vilniaus senamiesčio teritorija yra archeologinio paveldo objekto – Vilniaus senojo miesto vietos su priemiesčiais (unikalus objekto kodas kultūros vertybių registre [25504](#), buvęs kodas A1610) teritorijoje.

Duomenys, pateikiami Kultūros vertybių registre (<http://www.kpd.lt>):

Vilniaus senojo miesto vieta su priemiesčiais

Unikalus objekto kodas: 25504

Pilnas pavadinimas: Vilniaus senojo miesto vieta su priemiesčiais

Adresas: Vilniaus m. sav., Vilniaus m.

Registravimo registre data: 2001-02-09

Statusas: Valstybės saugomas

Rūšis: Nekilnojamas

Objektas įrašytas kaip: kompleksas

Seni kodai:

Kodas registre iki 2005.04.19: A1610K

Kompleksą sudaro: senojo miesto vieta ([2951](#); 1); ([25505](#); 2);

Teritorijos plotas: 5797000

Vizualinio apsaugos zonos pozonio plotas: nenustatytas

Fizinio apsaugos zonos pozonio plotas: nenustatytas

26. Apskaitos duomenys keičiami ir papildomi remiantis tyrimų duomenimis, naujai nustatytomis vertingosiomis savybėmis, fiksuotomis Vertinimo tarybos akte (kultūros vertybės pase), patvirtintame nekilnojamojo kultūros paveldo Vertinimo taryboje (toliau – Vertinimo taryba).

27. Institucijos, galinčios inicijuoti ir organizuoti nekilnojamojo kultūros vertybių atskleidimą: Kultūros paveldo departamentas, savivaldybės paveldosaugos padalinys, tradicinės religinės bendruomenės, bendrijos ir centrai, mokslo ir studijų bei kitos valstybinės tyrimų institucijos.

28. Senamiesčio teritorijos ir apsaugos zonos ribos nustatytos Vilniaus senamiesčio teritorijos ir apsaugos zonos ribų specialiuoju planu. Ribos keičiamos vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, Saugomų teritorijų, Teritorijų planavimo įstatymais.

V. SENAMIESČIO TVARKYBOS DARBUS REGLAMENTUOJANTYS DOKUMENTAI GALIOJANTYS TEISĖS AKTAI

- 29. Lietuvos Respublikos įstatymai:
 - 29.1. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas;
 - 29.2. Saugomų teritorijų įstatymas;
 - 29.3. Statybos įstatymas;
 - 29.4. Teritorijų planavimo įstatymas;
 - 29.5. Žemės įstatymas.
 - 29.6. Želdynų įstatymas.
- 30. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, Kultūros ministro įsakymai, Aplinkos ministro įsakymai, Kultūros paveldo departamento direktoriaus įsakymai.
- 31. Paveldo tvarkybos reglamentai.
- 32. Statybos techniniai reglamentai.

ANTRA DALIS

RELJEFO, KULTŪRINIO SLUOKSNIO, VANDENS TELKINIŲ IR ŽELDYNŲ TVARKYBOS, NAUDOJIMO IR PRIEŽIŪROS REKOMENDACIJOS

I. GAMTINIS PAMATAS

33. Senamiesčio istorinis reljefas ir istorinis vandenių tinklas bei jo paskiri objektai yra ypatingos apsauginės vertės paveldo objektas, o Senamiesčio istoriniai želdynai saugomi dėl savo kraštovaizdžio, istorinės, estetiškos ir ekologinės vertės, todėl senamiestyje ir jo apsuptyje:
- 33.1. nerekomenduojama vykdyti stambius žemės kasimo darbus, nukasinėti šlaitus;
 - 33.2. nerekomenduojama keisti gatvių, žemės valdų ir kitus nuolydžius, pakelti ar nuleisti žemės paviršiaus lygį (išskyrus erdvinės sandaros atstatymo ar archeologijos paveldo eksponavimo atvejus ir paviršiaus lygio žeminimą, būtiną istorinių statinių apsaugai);
 - 33.3. nerekomenduojama keisti istorinių vandenių tinklą;
 - 33.4. siekiama išsaugoti neužstatytas neišlikusių Vilniaus istorijai reikšmingų vandenių vietas ir jas eksponuoti;
 - 33.5. vertingi istoriniai ir senieji želdiniai, sudarantys istorinio želdyno struktūrą bei juos atitinkantys arba patys turintys istorinę vertę yra saugomi; vertingų sunaikintų istorinių želdynų vietos yra saugomos, siekiant, jei įmanoma, atkurti šiose vietose želdynus ar kitokius žaliuosius plotus;
 - 33.6. želdynai ir želdiniai turi gerinti aplinkos kokybę, tenkinti visuomenės sveikos gyvensenos ir rekreacijos poreikius, nekelti pavojaus žmonėms, statiniams, pastatams, saugiam eismui gatvėse;
 - 33.7. nerekomenduojama formuoti naujus želdynus archeologinio paveldo vietose, jei tai gali sukelti pavojų šiam paveldui t.y. jei augalų šaknys ar jų šaknų sistemos gali fiziškai ardyti paveldo objektą;
 - 33.8. nerekomenduojama formuoti naujus želdynus tokiu būdu, kad medžiai ar krūmai užgožtų senamiesčio panoramas iš pagrindinių senamiesčio apžvalgos taškų arba atitinkamus vaizdus iš senamiesčio.
34. Apželdinimas vykdomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos želdynų įstatymu, Medžių ir krūmų veisimo, vejų ir gėlynų įrengimo taisyklėmis, Želdinių apsaugos, vykdant statybos darbus, taisyklėmis, Medžių ir krūmų priežiūros, vandens telkinių, esančių želdynuose, apsaugos, vejų ir gėlynų priežiūros taisyklėmis. Leidimai tvarkyti želdynus ir želdinius išduodami vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro patvirtintomis taisyklėmis ir tvarkos aprašu.
35. Nerekomenduojamas esamų vandens telkinių dydžių ir kontūrų, keitimas, užpylimas gruntu, vandens lygio telkiniuose keitimas (pakėlimas, pažeminimas).

36. Vandens telkinių krantų ir dugno keitimas: vagų ir dubenų išilginio ir skersinio profilio keitimas pagal hidrotechnikos reikalavimus (dugno pagilinimas, vagų ir krantų ištiesinimas, atabrado suformavimas ir kt.), slėniu ir terasų planiravimas ir tvirtinimas rekomenduojamas tik suderinus su už kultūros paveldo apsaugą atsakinga institucija.

37. Nerekomenduojamas naujų vandens telkinių įrengimas, išskyrus istorinių vandenių atkūrimo atvejus.

38. Siūloma leisti įrengti dekoratyvinius baseinėlius ir fontanus, jei toks įrengimas nepažeidžia Senamiesčio vertingųjų savybių, nedaro žalos archeologiniam paveldui.

39. Siūloma leisti gilinti vandens telkinius, koreguoti krantų kontūrus iki tyrimais pagrįstų pirminių (autentiškų) dydžių ir formų, tik suderinus su už kultūros paveldo apsaugą atsakinga institucija.

40. Siūloma leisti nežymiai keisti teritorijos mikroreljefą planuojant: formuojant nuolydžius, plokštumas ir šlaitus, supilant naujus geoplastinius elementus, įrengiant ekspozicinius takus ir aikšteles, naujus kelius, takus, aikštes ir aikšteles, suderinus su už kultūros paveldo apsaugą atsakinga institucija.

II. SENAMIESČIO KULTŪRINIS SLUOKSNIS

41. Bet kokius su Senamiesčio kultūriniu sluoksniu susijusius darbus rekomenduojama leisti atlikti tikta gavus už kultūros paveldo apsaugą atsakingos institucijos leidimą ir atlikus archeologinius tyrimus; jeigu nėra aišku, ar žemės kasimo darbų vietoje yra išlikęs kultūrinis sluoksnis, arba nėra aiškūs suardymų pobūdis bei dydis, būtina atlikti žvalgomočius archeologinius tyrimus; jeigu dokumentais įrodyta, kad konkrečioje vietoje kultūrinis sluoksnis iš esmės suardytas, žemės kasimo darbai atliekami vietą žvalgant archeologui.

42. Su Senamiesčio kultūriniu sluoksniu susijusiems darbams priklauso įvairūs kiemuose, gatvėse ir aikštėse bei parkuose atliekami žemės darbai - inžinerinių tinklų statyba, rūsių gilinimas ir pastatų pamatų sutvirtinimas, pamatų duobių kasimas bei visi kiti darbai, kuriuos atliekant pažeidžiamas bet kurios Senamiesčio vietos žemės paviršius.

43. Aptiktų vertingų statinių bei įrenginių liekanas, jei tik įmanoma, rekomenduojama išsaugoti (konservuoti) ir eksponuoti savo kilmės vietose; jų iškėlimas, panaudojimas ir eksponavimas kitoje vietoje galimas pritarus Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybai.

44. Nerekomenduojama įrenginėti naujus įėjimus į rūsius bei pusrūsius, naikinant rūsių istorinį mūrą. Esant galimybei, rekomenduojama atidengti senuosius įėjimus į rūsius ir juos eksponuoti kaip itin vertingą Vilniaus archeologijos ir architektūros paveldą.

45. Atsižvelgiant į pastato dislokaciją (galimus eismo organizavimo ypatumus), prie rūsių ir pusrūsių langų siūloma leisti įrengti šviesos duobes; rekomenduojama, kai tik įmanoma, šviesos duobėse eksponuoti statinio originalų žemės paviršiaus lygį.

46. Archeologinių tyrimų privalomumo atvejus ir leidimų išdavimo tvarką nustato už kultūros paveldo apsaugą atsakinga institucija.

47. Archeologinius tyrimus rekomenduojama atlikti visada, kai norima vykdyti žemės judinimo darbus ir kai:

47.1. iš viso nėra ar trūksta papildomos informacijos apie archeologinį paveldą ar nekilnojamųjų kultūros vertybių archeologinio pobūdžio vertingąsias savybes, reikia pagrįsti tvarkybos, statybos ar kraštotvarkos darbų projektus;

47.2. tvarkybos ar statybos darbų metu po žeme aptinkamos arba gali būti aptiktos ar sužalotos archeologinio, architektūrinio, memorialinio ar kitokio pobūdžio vertingosios savybės;

47.3. kai atliekant tvarkybos ar statybos darbus išaiškėja naujos archeologinio pobūdžio vertingosios savybės.

48. Nerekomenduojama atlikti archeologinius tyrimus, taip pat naudojantis metalo ieškokliais arba bet kokia kita paieškos įranga ieškoti Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 3 straipsnyje nurodytų kultūros objektų archeologinio paveldo

objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose be už kultūros paveldo apsaugą atsakingos institucijos išduoto leidimo.

TREČIA DALIS

VIEŠŪJŲ ERDVIŲ TVARKYBOS, NAUDOJIMO IR PRIEŽIŪROS REKOMENDACIJOS

I. ŠALIGATVIAI, ĮĖJIMAI Į PASTATUS, GATVIŲ IR AIKŠČIŲ DANGA

49. Rekomenduojama išsaugoti iki 1944 m. susiformavusių šaligatvių plotį ir profilį t.y. jis gali būti ir siauresnis už normatyviniais dokumentais reglamentuojamą plotį ir nevienodas išilgai gatvės. Šaligatvio plotį be tyrimais pagrįstų argumentų rekomenduojama keisti tik išskirtiniais atvejais ir tik tada, kai tai neturi neigiamos įtakos architektūriniam gatvės vaizdai ir jos erdvės charakteriui.

50. Ant šaligatvio prie namų įėjimų rekomenduojama leisti įrengti tik vieną ne platesnį kaip 0,30 m laiptelį, be to, dar turi likti ne mažiau kaip 0,90 m laisvo šaligatvio. Laiptelio paviršius negali būti slidus ir turi užtikrinti saugų naudojimą.

51. Nerekomenduojama leisti projektuojamų ir esamų pastatų patalpų, pritaikomų visuomeninei paskirčiai, durų, esančių gatvės fasade ir atsidarančių į gatvės pusę, užimančių daugiau kaip 0,30 m šaligatvio pločio.

52. Pastatų gatvės fasaduose nerekomenduojama įrenginėti naujus įėjimus į patalpas, kurių grindys yra iškilusios daugiau kaip 0,50 m virš šaligatvio. Išimtis gali būti daroma pastatams, statytiems po 1944 m. ir neatitinkantiems istorinės gatvės užstatymo linijos.

53. Prie esamų rūsių ir pusrūsių langų gatvės fasaduose siūloma leisti įrengti šviesduobes, kurios gali užimti iki 0,30 m šaligatvio pločio, paliekant ne mažiau kaip 0,90 m laisvo šaligatvio. Šviesduobių apjungimas nerekomenduojamas. Šviesduobių uždengimo sprendimai pateikiami statinio techninio projekto, techninio darbo projekto arba supaprastintų projektų sudėtyje prisilaikant Taisyklių septintos dalies reikalavimų.

54. Nerekomenduojama įrenginėti naujus įėjimus į rūsius ir pusrūsius šaligatvio sąskaita.

55. Šaligatvius rekomenduojama iškloti neslidžiomis, taisyklingos formos, ne didesnėmis kaip 50x50 cm betono, klinkerio, granito, bazalto plytelėmis ar trinkelėmis, kurių konkrečią formą, išdėstymo raštą ir spalvas siūloma derinti prie autentiškų šaligatvių ir gatvių dangų, gatvės statinių charakterio; kraštams naudotini betoniniai ar granitiniai bortai.

56. Šaligatvių aukštis prie važiuojamosios dalies rekomenduojamas ne didesnis kaip 15 cm.

57. Šaligatvių sąskaita gali būti įrengiamos automobilių parkavimo juostos, jei pėstiesiems lieka ne mažiau kaip 2 m šaligatvio pločio. Transporto magistralėse - 3 m.

58. Aplink medžius šaligatviuose siūloma įrengti metalines apsaugos groteles.

59. Nerekomenduojama keisti gatvių skerspjūvį, dangų medžiagas ar jų tipą. Jie saugomi gatvėse bei aikštėse, pažymėtose Senamiesčio apskaitos dokumentuose (Senamiesčio pagrindinio dosjė papildymas, Gamtinio pagrindo bei dangų kartograma).

60. Išlikę akmenų riedulių, klinkerio, bazalto, granito tašelių grindiniai ir dangos yra saugomi.

61. Gatvių ir aikščių dangai galima naudoti tašytus arba apvalius akmenis, betono trinkeles ir plyteles, klinkerio, bazalto, granito trinkeles arba mišrią šių medžiagų dangą; formos, išdėstymo raštas ir spalvos taikomos prie autentiškų gatvių dangų ir prie konkrečios erdvės bei jos statinių charakterio.

62. Rekomenduojami šaligatvių ir gatvių dangų tarpusavio skirtumai.

63. Asfalto danga Senamiesčio teritorijoje nerekomenduojama ir ją siūloma palaiptiesniui šalinti, išskyrus magistralines gatves su intensyviu viešojo transporto eismu.

64. Nerekomenduojama aukštinti gatvių ir aikščių šaligatvių bei važiuojamųjų dalių altitudes.

II. ŽELDINIAI. APSAUGA IR TVARKYMAS

65. Prieš pradėdant stambius žemės darbus rekomenduojama tvarkingai nuimti augalinį dirvožemio sluoksnį (20-30 cm storio). Jis kaupiamas ir sandėliuojamas, o atliekant baigiamuosius tvarkymo darbus panaudojamas želdynų plotui pagerinti bei išlyginti.

66. Želdinius rekomenduojama šalinti ir genėti ne vegetacijos laikotarpiu, nepalikti kelmų. Beržus, klevus, skroblus ir spygliuočius medžius rekomenduojama genėti vasaros pabaigoje.

67. Iš senamiesčio želdinių rekomenduojama šalinti pavojingus, XX amžiuje klaidingai įveistus, agresyviai plintančius ir kitas želdinių rūšis stelbiančius augalus – uosialapių klevų (*Acer negundo*) medžius ir Sosnovskio barščių žolinius sąžalynus.

68. Statybos aikštelėse želdinius prieš darbų pradžią rekomenduojama aptverti tvirtais apsauginiais skydais ar lentomis. Visus statybos darbų zonoje esančius ir išliekančius želdinius rekomenduojama genėti pagal specialistų rekomendacijas.

69. Nerekomenduojama ilgiau nei 30 dienų laikyti atkastas ir apnuogintas medžių šaknis, jas žaloti. Dirbant po želdiniais, šaknų paviršių rekomenduojama apsaugoti lentų grindiniais.

70. Medžių ir krūmų kamienus nerekomenduojama ilgam užpilti storu grunto sluoksniu.

71. Sandėliuoti statybines medžiagas pomedžiuose nerekomenduojama.

72. Įvairioms komunikacijoms skirtas trasas rekomenduojama kasti ne arčiau kaip 2 m nuo medžio ir 1 m nuo krūmo kamieno ir tik iš vienos pusės.

73. Kai smarkiai sužalojamos medžių šaknų sistemos, rekomenduojama apgenėti šakas pagal specialistų rekomendacijas.

III. GATVIŲ IR AIKŠČIŲ ELEMENTAI, LAUKO IR STATINIŲ IŠORĖS APŠVIETIMAS, REKLAMA IR IŠKABOS

74. Senamiesčio teritorijoje naudojamų lauko šviestuvų ir kitų apšvietimo elementų tipą, pakabinimo vietą, aukštį ir būdą (kiekvienoje gatvėje) nustato už kultūros paveldo apsaugą atsakinga institucija. Prioritetą rekomenduojama teikti charakteringiems istorinių šviestuvų tipams (išskyrus transporto magistrales).

75. Rekomenduojama, kad šviestuvai, namų numerių, gatvių pavadinimų, iškabų pašvietimo įrenginiai būtų vienodi arba suderinti kiekvienoje vienu metu apžvelgiamoje gatvės atkarpoje.

76. Aikštėms ir skverams apšviesti gali būti naudojami kelių tipų lauko šviestuvai.

77. Virš gatvių ir aikščių ant atotampų gali būti kabinami tik laikini šventiniai šviesuliai.

78. Naudotinas unikalių architektūros statinių ar vietų specialusis apšvietimas.

79. Rekomenduojama, kad kiti leidžiami šviesos efektai nunistelbtų anksčiau nurodyto apšvietimo; ši rekomendacija netaikoma proginiam (šventiniam) apšvietimui.

80. Iškabos bei reklamos (įstaigų iškabos, firmų ženklai ir pavadinimai, informacinės bei reklaminės iškabos), šviesos reklamos (šviestuvai, žibintai, reflektoriai, pašviestos iškabos), pakabinamos reklaminės spintelės (gablėtės) ir visos kitos reklamos gatvėse, tarpuvartėse, kiemuose ir kt. neturi žaloti, uždengti, iškreipti ar nustelbti pastato architektūros ir atitinkamos Senamiesčio vidaus erdvės charakterio savo forma, dydžiu, spalvomis ar kompozicija.

81. Iškabos ir reklamos kabinamos tiesiai virš atitinkamų parduotuvių, kavinių ir pan. durų ir/ar pirmojo aukšto langų angų arba šalia jų; jos derinamos su pastato architektūra; jei fasadas turi specialias, iškaboms skirtas vietas, kitur jas kabinti nerekomenduojama.

82. Firmos stiliaus įteisintos (užpatentuotos) spalvos naudotinos tik vitrinų sutvarkyme, iškabose bei interjere (jei jis nėra specialiai saugomas).

83. Rekomenduojama, kad pagrindinė parduotuvių reklama atsispindėtų vitrinose, iškaboms paliekant tik informacinį vaidmenį.

84. Reklaminiai skydai ant pastatų ugniasienių, namų stogų, fasadų ar skersai gatvės – nerekomenduojami. Šiose vietose siūloma proginė – su šventėmis bei renginiais susijusi dekoracija bei reklama.

85. Ankstesnės rekomendacijos nėra taikomos proginėms ir laikinoms (laikomoms iki trijų savaičių) reklamoms ir iškaboms, jeigu jos gerbia Senamiesčio charakterį ir tvirtinamos nežalojant autentiškų medžiagų, nedarant žalos pastatų apdailai, dekorui ir želdiniams; platesnis išorinės vaizdinės reklamos, iškabų, naudotinių medžiagų, įrengimo vietų ir principų aprašymas pateiktas Rekomendacijų penktoje dalyje „Statinių naudojimo, tvarkybos ir priežiūros rekomendacijos“.

IV. REGYKLOS, SILUETAS IR PANORAMOS, VAIZDAI Į SENAMIESTĮ IR IŠ SENAMIESČIO.

86. Vertingų panoramų ir reginių vietos ir gatvių erdvių perspektyvos (iš ir į aukštus taškus bei iš ir į vidaus erdves) yra nustatytos ir gali būti tikslinamos bei papildomos Vilniaus senamiesčio apskaitos dokumentuose (Senamiesčio pagrindiniame dosjė, Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos akte).

87. Visame Senamiestyje ir jo apsuptyje nerekomenduojama statyti statinius (stacionarius ir laikinus) bei sodinti aukštus želdinius, formuoti naujus želdynus tokiu būdu, kad statiniai, medžiai ar krūmai užgožtų Senamiesčio panoramas iš pagrindinių apžvalgos taškų arba atitinkamus vaizdus iš senamiesčio.

88. Projektuojant naujus pastatus Senamiestyje arba jo apsaugos zonoje rekomenduojama patikrinti jų vizualinį poveikį Senamiesčio panoramoms ir perspektyvoms iš pagrindinių apžvalgos taškų, nustatytų Vilniaus senamiesčio apskaitos dokumentuose.

V. TURIZMO INFORMACIJA

89. Turizmo informaciją rekomenduojama spręsti vieningai visame Senamiestyje, parengus projektą, kuriame nustatomos rodyklių, stendų ir informacinių planų vietos, šių elementų architektūrinis sprendimas, informacijos kiekis ir pobūdis.

VI. PREKYBOS OBJEKTAI, LAUKO KAVINĖS

90. Šaligatviuose prie pastatų gali būti įrengiamos laikinos pakylos ir aptvarai. Rekomenduojama, kad šie statiniai užimtų ne daugiau kaip 2/5 šaligatvio pločio, pėstiesiems paliekant ne mažiau kaip 1,2 m šaligatvio pločio.

91. Laikinos pakylos, įvertinus šaligatvio nuolydžius, gali būti projektuojamos lygios arba terasuotos. Aukščiausia pakylos vieta nerekomenduojama aukštesnė kaip 0,30 m nuo šaligatvio paviršiaus ant kurio ji statoma. Saugiam naudojimui užtikrinti rekomenduojama įrengti aptvarus, prioritetą teikiant gėlinėms. Šių statinių išdėstymas, formos, medžiagos ir spalvos derinamos su istoriniu charakteriu tokiu pat būdu kaip reklamos (t.y. pagal šias Rekomendacijas); jie neturi trukdyti pėsčiųjų eismo.

92. Nerekomenduojama statyti tipinius prekybos paviljonus, mobilias prekyvietes (išskyrus laikinus, skirtus šventinei prekybai).

93. Siūloma statyti tik spaudos kioskus, tautodailininkų prekyvietes, taksofonus ir autotransporto stoteles; taksofonų ir spaudos kioskų ir prekyviečių formas rekomenduojama derinti prie Senamiesčio charakterio; nerekomenduojama, kad šie statiniai užgožtų gatvių perspektyvas, panoraminius vaizdus ir vaizdus į unikalius senamiesčio architektūros objektus (bažnyčias ir pan.).

VII. KRANTINĖS, TILTAI

94. Saugomi į Kultūros vertybių registrą įrašyti tiltai ir krantinės.

95. Krantinių tvarkymui rekomenduojama naudoti tik tradicines medžiagas.

96. Funkcinių ir ekspozicinių priemonių įrengimas: lieptų, prieplaukų pastatymas, krantinių sutvarkymas gali būti leidžiamas tik suderinus su už kultūros paveldo apsaugą atsakinga institucija.

97. Rekomenduojama leisti dekoratyvinių hidrotechnikos įrenginių ir smulkių statinių prie vandens telkinių restauravimą ir atkūrimą.

98. Nerekomenduojama naujų hidrotechnikos įrenginių statyba.

VIII. MAŽIEJI KRAŠTOVAIZDŽIO ARCHITEKTŪROS STATINIAI

99. Rekomenduojama saugoti ir tvarkyti istorinius miesto baldus, istorinius mažosios architektūros, tūrinius techninės įrangos objektus bei infrastruktūros elementus (suolus, šiukšliadėžes, apšvietimo stulpus, apvalius skelbimų stulpus ir pan.) kaip gatvių ir kitų erdvių sudėtinės dalis ir, kur įmanoma, juos eksponuoti.

100. Rekomenduojama saugoti viešųjų erdvių, statinių aplinkos (žemės valdų) ir želdynų įrangą (įskaitant meno kūrinius ir dekoro elementus), miesto atvirųjų erdvių bei statinių išorės istorinę įrangą ir regimuosius miesto istorinės infrastruktūros elementus.

101. Nerekomenduojama naikinti ar perkelti autentišką (statytą iki 1944 metų) įrangą bei regimosios miesto istorinės infrastruktūros elementus.

102. Rekomenduojama naujos įrangos medžiagas, formas bei spalvas suderinti su statinių architektūra ir saugomu erdvės charakteriu; nerekomenduojama taikyti kontrasto principą.

103. Rekomenduojama, kad naujai įrengiami monumentaliosios dailės kūriniai derėtų prie istorinės aplinkos, nepažeistų supančio užstatymo mastelio.

IX. AUTOMOBILIŲ STATYMAS

104. Senamiesčio istoriniame branduolyje nerekomenduojama požeminių automobilių saugyklų statyba po gatvėmis, aikštėmis ir skverais. Galimas esamų parkavimo aikštelių pertvarkymas (automobilių statymo būdo ir parkavimo vietų parametrų pakeitimas).

105. Naujos parkavimo aikštelės, automobilių saugyklos gali būti įrengiamos apsaugos zonoje arba istoriniuose priemiesčiuose, teritorijose, kuriose neišliko vertingos urbanistinės struktūros. Nuo šių aikštelių rekomenduojama organizuoti visuomeninį transportą į Senamiestį.

106. Visoje Senamiesčio teritorijoje nerekomenduojama didelius transporto srautus pritraukiančių naujų objektų - didelių įmonių, prekybos centrų, statyba.

107. Tranzitiniai transporto srautus Senamiestyje rekomenduojama riboti, siekiant juos panaikinti.

108. Senamiestyje vykdomų statybos procesams aptarnauti, prekėms tiekti, šiukšlėms išvežti ir t.t. rekomenduojama naudoti mažų gabaritų transporto priemones.

109. Senamiestyje rekomenduojama įdiegti elektroninę transporto reguliavimo sistemą.

KETVIRTA DALIS

KVARTALŲ TVARKYBOS, NAUDOJIMAS IR PRIEŽIŪROS REKOMENDACIJOS

I. BENDRIEJI PRINCIPAI

110. Užstatymo tankumas nustatomas Senamiesčio apsaugos reglamentu arba Vilniaus senamiesčio apsaugos specialiuoju planu (paveldotvarkos projektu).

111. Žemės sklypų ribos nustatomos vadovaujantis Vilniaus senamiesčio regeneravimo koncepcija ir sklypų planu (Vilniaus miesto teritorijų planavimo dokumentų registro Nr. 1, patvirtintas Vilniaus miesto valdybos 1995-03-23 potvarkiu Nr. 775V) su vėlesniais pakeitimais arba Senamiesčio specialiuoju planu (paveldotvarkos projektu). Rekomenduojama nekeisti istorinių žemės valdų ribų.

112. Jei tokia istorinė valda yra dirbtinai susmulkinta, sustambinta ar kitaip perdalyta ir šiandien priklauso keliems skirtingiems savininkams, ją rekomenduojama tvarkyti pagal istorinį pavidalą, t.y. regimosiomis priemonėmis paryškinant ar atkuriant turėtą plano bei erdvės sandarą,

užstatymo plotų santykį ir kitus istorinės formos elementus, palaikant valdos visumos istorinį integralumą ir neleidžiant eksponuoti naujo teisinio sudalijimo tvoromis ir kitais statiniais (išskyrus žemas, vaizdo nedengiančias gyvatvoves).

113. Kelių istoriškai susiformavusių žemės valdų sujungimas bendru užstatymu nerekomenduojamas.

114. Saugomas istorinių gatvių važiuojamosios dalies ir šaligatvio santykis, jų charakteris, ryšys su užstatymo linija.

115. Valdos statinių išdėstymas bei jų užimamo ploto santykis su valdos ribomis bei jos bendroju plotu yra saugomas.

116. Vietų, kurios anksčiau nebuvo užstatytos ir šiuo metu užstatytos pokarinio laikotarpio ūkiniais bei pramoniniais pastatais, galimos konversijos (kaitos) kryptys sprendžiamos viso senamiesčio ar atskiro kvartalo kontekste, atliekant teritorinio planavimo dokumento rengimo procedūras.

117. Stiklinės verandas ar žiemos sodus rekomenduojama įrengti tik tais atvejais, kai šie elementai nepažeidžia Senamiesčio ir pastato, prie kurio jie statomi, vertingųjų savybių arba yra pagrįsti tyrimų duomenimis.

II. KIEMŲ DANGOS IR ŽELDINIAI

118. Kiemų dangos ir želdiniai tvarkomi prisilaikant šių Rekomendacijų trečios dalies I ir II skyrių nuostatų.

119. Nerekomenduojama mažinti Senamiesčio, jo viešųjų erdvių ir vidaus kiemų žaliųjų plotų (želdinių, vejų ir kt.). Sunykusius, ligotus ir kitus menkaverčius želdinius rekomenduojama šalinti, juos pakeičiant vertingesniais ar jaunais (rekuperuojant). Želdinius, kurių šaknys ardo istorinius mūrus, siūloma šalinti, tačiau tokiose vietose susidarantiems želdinių nuostolius rekomenduojama kompensuoti kitokiu apželdinimu (taip pat ir vertikaliu).

120. Kiemų apželdinimui rekomenduojama naudoti tradicines augalų rūšis. Istoriniuose želdynuose siūloma laikytis atitinkamo istorinio jų augalijos asortimento, vengti šiuolaikinių, naujai introdukuotų, ypač genetiškai modifikuotų augalų.

121. Saugomi ir tvarkomi istoriniai senmedžiai (Sereikiškių ir Prezidentūros parkų ąžuolai ir kt.) – saugomi nuo pomedžių nutrypimo, laiku genimi, valomos ir plombuojamos drevės, kilus ligų ar kenkėjų grėsmei apžiūrimi fitopatologų.

122. Išlikusios istorinės dangos kiemuose ir tarpuvartėse yra saugomos. Senieji rieduliai ir akmens plokščių grindiniai yra ypatingos apsauginės vertės paveldo objektas ir neperdirbami; kiti kiemai gali būti grindžiami atitinkamomis betono, klinkerio ar natūralaus akmens trinkelėmis ar plytelėmis, tačiau rekomenduojama, kad kiemo dangos charakteris būtų artimas gatvių, bet ne šaligatvių dangų charakteriui.

III. PASTATŲ TVARKYBOS PRINCIPAI

123. Tvarkomieji paveldosaugos ir tvarkomieji statybos darbai atliekami vadovaujantis išsamių kompleksinių (istorinių, architektūrinių, konstrukcinių, polichrominių, archeologinių ir kt.) tyrimų medžiaga.

124. Keisti esamų istorinių pastatų tūrius, užstatant aukštą ar keičiant korpuso plotį, rekomenduojama tik esant visoms šioms sąlygoms:

124.1. jei pastatai yra už gynybinės sienos ribų;

124.2. jei pastatai neįrašyti į Kultūros vertybių registrą;

124.3. jei ant pagrindinio karnizo nėra jokių architektūrinių fasado elementų;

124.4. jei naujasis pagrindinis karnizas neiškils daugiau kaip 3 m virš vieno iš greta esančių pastatų karnizo;

124.5. jei tokie pakeitimai neprieštarauja paveldosaugos reikalavimams, nustatytiems Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamente arba Vilniaus senamiesčio specialiajame plane (paveldotvarkos projekte).

125. Kitų pastatų tūrį keisti galima, jei jie nėra įrašyti į Kultūros vertybių registrą.

126. Pritaikant pastatus visuomeninei paskirčiai, jų kiemus galima perdengti stikliniu stogu tik istorinių priemiesčių zonoje (žr. priedą 1), kai visas viršutinio aukšto kiemo užstatymo perimetras yra suformuotas ne anksčiau kaip XIX a. antroje pusėje. Stiklinio stogo kraigas projektuojamas žemiau kaip 2 metrai už namo kraigą.

IV. RESTAURAVIMAS, ATKŪRIMAS IR PRITAIKYMAS, PERDIRBIMAI, PERSTATYMAI IR GRIOVIMAI

127. Senamiesčio pastatų perdirbimai, perstatymai ir naujadarai neturi naikinti paveldo vėrcių. Juos įrengiant, vadovaujamosi Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamento bendraisiais reikalavimais.

128. Tais atvejais, kai numatomi pastatų pakeitimai, kurie sudaro galimybes įrengti statiniuose šiuolaikinius patogumus, vadovaujamosi Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamento bendraisiais reikalavimais. Šie keitimai neturi daryti neigiamo poveikio erdvės, kuriai priklauso nekilnojamojo turto objektas (gatvės, kiemo, kaimyninių statinių grupių), ir kultūros paveldo statinio charakteriui ir autentiškumui.

129. Pastatų atkūrimas galimas sužalotose, iš esmės pakitusiose Senamiesčio erdvėse, teritorijose, nurodytose Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamente, Vilniaus senamiesčio regeneravimo koncepcijoje ir sklypų plane (Vilniaus miesto teritorijų planavimo dokumentų registro Nr. 1, patvirtintas Vilniaus miesto valdybos 1995-03-23 potvarkiu Nr. 775V) arba Vilniaus senamiesčio specialiajame plane (paveldotvarkos projekte).

130. Teritorijos atkuriamojo laikotarpio pasirinkimo būdą rekomenduojama pagrįsti išsamia natūros bei kitų tyrimų (ikonografinė, istorinė, menotyryne ir kt.) medžiaga.

131. Tiksliai atkurti fasadų architektūros stilių siūloma tik tada, kai pats pastatas turėjo meninę ar istorinę vertę.

132. Kitais atvejais nėra siūloma tiksliai atkurti fasadų architektūros stilių. Rekomenduojama, kad statiniai atkartotų tuos formos elementus, kurie įtakoja atkuriamosios erdvės struktūros formą ir charakterį: istorinės valdos ribas, planą, erdvių jungtis, tūrius, mastelį, ašis ir kt.

133. Jei stokojama ikonografinių duomenų, atstatomi atkuriamosios erdvės objektai derinami su autentiškos erdvės sudėtinėmis dalimis.

134. Kultūros paveldo statinių griovimai rekomenduojami tik išskirtiniais atvejais, gavus už kultūros paveldo apsaugą atsakingos institucijos sutikimą, kai:

134.1. kyla grėsmė žmonių gyvybei;

134.2. kyla pavojus kitoms, didesnėms paveldo vėrtėms;

134.3. kitaip neįmanoma pašalinti aplinkos taršos šaltinių;

134.4. paveldo medžiaga suirusi tiek, kad jos išsaugojimo kaštai yra labai dideli, lyginant su prarandama verte ir atstatymo kaštais.

Šiuos motyvai pagrindžiami išsamiais konstrukcijų ir cheminių tyrimų įrodymais, kad pastato dalių nebeįmanoma sutvirtinti. Galutinį sprendimą priima Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo taryba.

135. Paprastojo remonto darbams, kurių metu nepažeidžiama autentiška forma ar medžiaga ir kuriems naudojamos jų nežalojančios (suderinamos) cheminės bei fizinės priemonės, specialūs tyrimai nereikalingi.

136. Rekomenduojama naudoti valymo, dažymo ir pan. būdus bei medžiagas, kurie nenaikina autentiškos medžiagos įvertinant medžiagų suderinamumą.

137. Remontuojant kultūros paveldo statinius, nerekomenduojama keisti planinę struktūrą, fasadus, tūrius, išorės ir vidaus dekorą, aptiktus istorinius sluoksnius, šalinti, naikinti ar perdirbinėti

vertingas konstrukcijų, įrangos ir dekoro detales, autentiškas medžiagas, nebent tokius pakeitimus leidžia atliktieji tyrimai ir įvertinimai.

V. SKLYPŲ RIBOS, TVOROS, ĮVAŽIAVIMAI, ĮĖJIMAI, ANGOS

138. Nerekomenduojama statyti mūrines tvoras dabartinėms žemės valdoms atskirti, jei šios ribos yra naujadarai.

139. Nerekomenduojama istorines aklinas mūro tvoras keisti į ažūrines ir atvirkščias.

140. Atkuriamus įėjimus ir įvažiavimus rekomenduojama įrengti istorinėse vietose.

141. Nerekomenduojama naikinti istorinius vartus, vartelius, vartų vyrius ir jų vietas, tvoras, tarpuvarčių stulpelius - stabakūlius, tarpuvarčių grindinius bei visų jų detales.

142. Įrenginėjant naujus vartus istoriniuose pastatuose arba keičiant neistorinius vartus naujais rekomenduojama atkurti istorinį įvaizdį.

143. Modernius vartus įrengti rekomenduojama tik pastatuose, pastatytuose mažiau kaip prieš 50 metų.

144. Nerekomenduojama uždaryti (rakinti, užtvirti) istorinius takus ir praėjimus per privačias valdas, iš seno užtikrintus servitutus.

145. Nerekomenduojama užmūryti tarpuvartes ir paversti jas patalpomis.

146. Kiti reikalavimai atitinka statiniams taikomus reikalavimus, išdėstytus šių taisyklių penktoje dalyje „Statinių naudojimo, tvarkybos ir priežiūros rekomendacijos“.

PENKTA DALIS

STATINIŲ NAUDOJIMO, TVARKYBOS IR PRIEŽIŪROS REKOMENDACIJOS

I. FASADAI. SAUGOJIMAS IR KEITIMAS

147. Visi Senamiesčio pastatai ir statiniai laiku remontuojami ir restauruojami.

148. Tvarkant kultūros paveldo statinius fasado architektūros pakeitimai (durų ir langų angų keitimas ar išskirtimas, fasado architektūros elementų keitimas ir kt.) pagrindžiami tyrimais.

149. Statinių šoniniai fasadai ir visi kiti sienų ir stogų paviršiai, kurie yra matomi iš gatvių, kelių, aikščių ir kitų viešųjų erdvių, vertinami kaip atitinkamų vidaus erdvių visumos sudėtinės dalys; jie saugomi, prižiūrimi ir tvarkomi kaip pagrindiniai statinių fasadai.

150. Tvarkomus fasadų fragmentus rekomenduojama derinti prie atitinkamo fasado visumos pavidalo ir charakterio; nerekomenduojama iš esmės keisti kurio vieno fasado elemento pavidalą ar charakterį (kirsti angas, keisti durų varčias ir langų rėmus ar pan.). Jei koks nors fragmento keitimas neatitinka šių reikalavimų, už kultūros paveldo apsaugą atsakinga institucija gali pareikalauti, kad ir kitose fasado dalyse būtų atlikti atitinkami darbai, kurie užtikrintų fasado darną.

151. Tvarkant kitų pastatų fasadus galima juos keisti, jei jų architektūra nedera su aplinkiniais pastatais; šiuo atveju rekomenduojama naudoti suderinamos (kontekstualios) architektūros priemonės, kurios padėtų atkurti atitinkamos teritorijos ar vidaus erdvės pažeistą istorinį charakterį.

152. Kitų pastatų tūrius keisti siūloma vadovaujantis šių Rekomendacijų ketvirtos dalies „Kvartalų tvarkyba. Naudojimas ir priežiūra“ nuorodomis.

153. Saugomas istorinių pastatų fasadų mūras. Ardyti šį mūrą rekomenduojama tik tais atvejais, kai numatoma atidengti tyrimais pagrįstas buvusias angas.

154. Keičiant istorinių pastatų neautentiškus langus ir duris rekomenduojama išlaikyti būdingas senamiesčiui istorines formas, medžiagiškumą, skaidymo tipą, rėmų ir staktų profilius, varstymo būdą (tradicinės sąvaros varstomos į šonus, horizontaliai), ir furnitūrą (rankenos, rėmų vyriai, kampainiai ir t.t.). Šios nuostatos būtina laikytis ir atkuriant nugriautus pastatus. Plastikiniai langai ir durys Senamiestyje nenaudojami.

155. Jei autentiški elementai yra itin blogos fizinės būklės, juos rekomenduojama keisti kopijomis arba naujais, savo formomis, medžiagomis, atlikimo būdu bei detalėmis analogiškais gaminiais. Tais atvejais, kai neišvengiamai reikia pakeisti paveldo objekto apskaitos dokumentuose nurodytus išsaugoti autentiškus elementus (pastato vertingąsias savybes), dėl jų išsaugojimo būdo būtina kreiptis į už Kultūros paveldo apsaugą atsakingą instituciją.

156. Jei pastate yra du ir daugiau vienodi langai ar durys, ar jų apvadai ir pan., nerekomenduojama pakeisti kurį nors vieną į kitokį ar jį dažyti kitokia spalva.

157. Naujai projektuojamų pastatų viršutinių aukštų langus nerekomenduojama įstiklinti vientisu, nesuskirstytu į dalis stiklu; rekomenduojama, kad jų rėmų skaidymai atitiktų tradicinių Senamiesčio langų skaidymų proporcijas ir mastelį.

158. Jei Senamiesčio istoriniuose pastatuose buvo įrengtos angos (vitros, langai ir durys), kurios iš esmės pakeitė pastato architektūrą ir artimiausių Senamiesčio erdvių (gatvių, aikščių) charakterį, rekomenduojama tvarkybos darbų metu jas pertvarkyti, siekiant atstatyti sunaikintas vertes ir prarastą formos integralumą.

159. Ugniasienėse naujos angos nekertamos; jeigu esamų pastatų ugniasienėse savavališkai, be statybos leidimo yra iškirstos angos (langai arba durys), bet yra atlikta jų teisinė registracija, už kultūros paveldo apsaugą atsakinga institucija ieškininės teisenos tvarka gali pareikalauti jas užmūryti.

160. Balkonų įrengimas istorinių pastatų frontonuose ir ugniasienėse nerekomenduojamas.

161. Kituose pastatuose naujai rengti vitros, papildomus įėjimus rekomenduojama tik tuomet, kai jie atitinka pastato stilių ir nedaro neigiamo poveikio (nėra priešpastomi) istoriniam aplinkos charakteriui.

162. XIX-XX amžių pradžios ir pokarinės architektūros pastatų vitros gali būti naudojamas medis, medžiagos nudažytos kaip medžio imitacijos ir dažytas metalas. Plastikiniai ir metaliniai nedažyti rėmai ir pan. nerekomenduojami.

163. Projektuojant naujas ar pertvarkant esamas vitros, rekomenduojama atkurti tradicinius krautuvių angų skaidymus bei apdailą.

164. Istoriniuose pastatuose esančių arba įrengiamų visuomeninės paskirties patalpų vitros langų įrengimo ar pakeitimo bei naujų įėjimų kūrimo galimybes apsprendžia istoriniai, menotyriniai ir ardomieji architektūros tyrimai.

165. Kituose pastatuose naujai rengti vitros, papildomus įėjimus rekomenduojama tik tuomet, kai jie atitinka pastato stilių ir konstrukcinį sprendimą.

166. Vitros įrengimas pastatuose, neįtrauktuose į Kultūros vertybių registrą, planuojamas gavus už kultūros paveldo apsaugą atsakingos institucijos sutikimą.

167. Istoriniuose pastatuose nerekomenduojama statyti naujų erkerių, balkonų, portalų, prieangių, laiptų, kolonų bei stulpų, peržengiančių užstatymo liniją.

168. Stogelius virš įėjimų gatvės fasaduose rekomenduojama atstatyti tik remiantis tyrimų medžiaga; nerekomenduojama, kad jie būtų būti platesni už šaligatvį.

169. Langinių įrengimas rekomenduojamas tik cokoliniame ir pirmame aukštuose. Suveriamos langinės ir langinės kituose aukštuose įrengiamos pagal ikonografinę ar kitų tyrimų medžiagą.

170. Buvusius išsikišančius fasadų elementus rekomenduojama atkurti remiantis bendrosiomis restauravimo bei atkūrimo nuostatomis, pagrindus tyrimų duomenimis.

II. SIENŲ DAŽYMAS, APDAILA IR DEKORAS

171. Visų istorinių pastatų fasadus valyti ir dažyti rekomenduojama remiantis polichrominių ir restauracinių cheminių technologinių tyrimų išvadomis ir naudojant suderinamas (istorinių medžiagų nežalojančias ir sangrąžą užtikrinančias) medžiagas.

172. Nebūdingų Senamiesčiui fasadų apdailos medžiagų – plastiko, dekoratyvinio tinko, poliruoto akmens, metalo naudojimas istoriniuose pastatuose nerekomenduojamas. Apdaila

medinėmis dailylentėmis rekomenduojama mediniuose pastatuose tais atvejais, kai tai pagrįsta tyrimų duomenimis.

173. Kitus pastatus ir medinius pastatus (jei jų autentiški paviršiai buvo skirti dažyti) rekomenduojama dažyti Senamiesčio ir objekto aplinkos tradicinį koloritą, spalvomis ir paviršių regimąsias savybes (blizgumą, faktūrą) atitinkančiais dažais.

174. Naujų (atkuriamų ir naujadarų) statinių išorės apdailai rekomenduojama naudoti naujas suderinamas medžiagas: kalkinį ar jo regimąsias savybes atitinkantį tinką, apdailos plytų mūrą, natūralų akmenį, medį.

175. Parduotuvių ir kitų visuomeninės paskirties patalpų vitrinų apdailai tais atvejais, kai nėra išlikusi autentiška apdaila, ar kai nėra atstatoma, rekomenduojama naudoti tik Senamiesčiui būdingas bei su jomis suderinamas aukštos kokybės medžiagas.

176. Nerekomenduojama dažyti fasadų apdailos bei įrangos natūralias ar originalias nedažytas medžiagas: natūralius akmenis, keramiką, teracą, plytas, dekoratyvinį tinką, originalius nedažytus medžio, plytų mūro ir kt. paviršius.

177. Tais atvejais, kai tvarkoma tik pastato dalis, rekomenduojama, kad fasado apdailos medžiagos ir dažymo spalva atitiktų viso fasado apdailą ir spalvą.

178. Išorinių sienų šiltinimas istoriniuose pastatuose rekomenduojamas tik iš pastato vidaus.

III. ARCHITEKTŪROS DETALĖS IR IŠORĖS ĮRANGA

179. Atliekant kultūros paveldo statinių tvarkymo darbus, nerekomenduojama keisti ir naikinti autentiškas fasadų, stogų, tvorų, tarpuvarčių architektūros detales, elementus (rustus, portalus, apvadus, sandrikus, karnizus, lizenas, piliastrus, stoglangius, stogų dekoratyvinius elementus, kaminus ir kt.), polichrominį dekorą, istorinius tapytus ir raižytus įrašus, senas akmenis ar metalo iškabas, įmūrytas į sienas ir pan., taip pat istorinius tinko sluoksnius.

180. Pastatų pagrindinių fasadų pirmų aukštų langų ir šviesos duobių grotas rekomenduojama įsirengti tik pagal individualų suderintą projektą. Joms siūloma naudoti tradicines arba suderinamas medžiagas, atlikimo būdus bei formas.

181. Apsaugos žaliuzes siūloma įsirengti tik pagal individualų projektą. Joms rekomenduojama naudoti tradicines arba suderinamas medžiagas, formas ir spalvas.

182. Parduotuvėms, ne gyvenamosios ir gyvenamosios paskirties patalpoms rekomenduojama naudoti tradicines langines ir tradicinių formų sustumiamas ar nuimamas grotas.

183. Žaliuzes, grotas bei langines nerekomenduojama tvirtinti prie istorinių pastatų vertingųjų savybių – fasadų architektūrinių konstrukcijų ar detalių ir pan.

184. Virš vitrinų galima įrengti markizes, bet jų nerekomenduojama tvirtinti prie fasado architektūros detalių.

185. Gatvėse (kai tarp gatvės raudonųjų linijų nedaugiau kaip 18 metrų) virš parduotuvių vitrinų galima įrengti markizes. Jas rekomenduojama įrengti ne žemiau kaip 2,2 m aukštyje, o jų plotis nerekomenduotinas didesnis negu 1 m ir šaligatvio plotis. Jei gatvė platesnė nei 18 m, galimos iki 1,5 m pločio markizės. Visais atvejais rekomenduojama išlaikyti gatvės techninių reikalavimų gabaritus (ne mažiau kaip 0,75 m nuo gatvės važiuojamosios dalies). Lauko kavinių įrangai galimos iki 2 m pločio markizės.

186. Tvarkomuose istoriniuose pastatuose visus išlikusius autentiškus išorės ir vidaus laiptus, galerijas, balkonus ir jų detales rekomenduojama išsaugoti; pasiūlymai juos pakeisti ar perdirbti pagrindžiami ir negalimi be atitinkamų tyrimų ir įvertinimo.

187. Išlikę tarpuvarčių stulpeliai – stabakūliai yra ypatingos apsauginės vertės paveldo objektas ir yra saugomi.

IV. IŠORINĖ VAIZDINĖ REKLAMA, ILGALAIKĖS IR TRUMPALAIKĖS (PROGINĖS) REKLAMINĖS IŠKABOS, VITRINOS, REKLAMOS GAMYBA IR MEDŽIAGOS

188. Reklama įrenginėjama vadovaujantis LR kultūros ministro patvirtintomis „Reklamos kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir apsaugos zonose įrengimo taisyklėmis“, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos patvirtintu „Vilniaus miesto išorinės reklamos specialiuoju planu“ ir „Išorinės vaizdinės reklamos taisyklėmis“.

189. Nerekomenduojama įrenginėti reklamą ant kultūros paveldo objektų (statinių), paskelbtų saugomais ar kultūros paminklais, fasadų, stogų, architektūros detalių (stulpų, piliastų ir mentelių, karnizų bei frizų, balkonų, erkerių, portalų, langų apvadų, rustų, architektūros skaidymus imituojančio tinko ir pan.).

190. Įrengiant reklamą ant pastatų įtrauktų į Kultūros vertybių registrą nerekomenduojama rašyti, piešti, tapyti, raižyti ar kitaip gadinti autentišką sienų tinką, vartų, langinių ar durų paviršius.

191. Nerekomenduojama kabinti iškabos tiesiog ant pastatų architektūros elementų ir detalių: vartų, langų, langinių, durų, stulpų, piliastų, karnizų, frizų, erkerių, portalų, langų apvadų, architektūros skaidymus imituojančio tinko ir pan. arba jomis uždengti pavienes architektūrinės detales bei jų junginius. Nerekomenduojama naudoti reklamos reikmėms ant pastatų įrengtų vėliavų stiebų, skulptūrų, paminklų, atraminių sienučių, tvorų, medžių, miesto infrastruktūros objektų (apšvietimo stulpų, kelio ženklo stulpų ir pan.), suolų, šiukšlių dėžių ir kitose tam tikslui nenumatytose vietose

192. Nerekomenduojama įrenginėti reklamą ant monumentaliosios dailės kūrinių, koplytėlių, memorialinių statinių ir prie jų esančiose teritorijose, skirtose jų naudojimui.

193. Nerekomenduojama įrenginėti reklamą ant gatvių apšvietimo ir troleibusų kontaktinio tinklo atramų, lynų virš gatvių (išskyrus atvejus, kai įrengti leidžiama Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu), ant taksofonų kabinų, bankomatų, bilietų pardavimo automatų (išskyrus šių objektų savininkų registruotus ženklus), ant suolų ir šiukšlių dėžių, ant medžių, ant kitų miesto infrastruktūros objektų (išskyrus transporto laukimo paviljonus).

194. Rekomenduojama, kad parduotuvių ir įstaigų pavadinimų užrašai ir reklama, įrengiama ant statinių, derėtų prie jų architektūros bei gatvės išklotinės dalies ir savo formomis, stilistika, masteliu, medžiagomis, spalvomis, įrengimo būdais, technologijomis nežalotų, neuždengtų ir nenustelbtų pastato architektūrinių detalių. Jei fasadas turi specialias, iškaboms skirtas vietas, kitur jas kabinti nerekomenduojama.

195. Nerekomenduojama reklamos įtaka nuo nustatytų Vilniaus miesto bendrajame plane ir papildomų ypač vertingų kraštovaizdžio apžvalgos vietų atsiveriančioms panoramoms (siūloma, kad reklama nekeistų silueto, neužstotų kultūros vertybių objektų, šlaitų ir želdinių bei nedominuotų jų atžvilgiu).

196. Rekomenduojama, kad prie gatvių statomi išorinės vaizdinės reklamos įrenginiai neužstotų istorinio centro turistinėse trasose, atsiveriančiose svarbiose perspektyvose, gatvių ašyse esančių vertingų architektūros ar skulptūros objektų.

197. Išorinė vaizdinę reklamą rekomenduojama įrengti reklaminėse iškabose ir vitrinose, cilindro formos įrenginiuose, šviesdėžėse (tik su miesto informacija, pakeičiant esamų įrenginių formas pagal naujai sukurtas konkursų keliu), nuorodose ir miesto informacijos stenduose, šviesdėžėse stotelių paviljonuose. Vilniaus Senamiesčio – kultūros paminklo teritorijoje tripususius įrenginius įrengti nerekomenduojama; cilindro formos įrenginiai palaipsniui keičiami, naudojant istorines formas, ilgaamžes, natūralias apdailos medžiagas. Galima laikina išorinė vaizdinė reklama ant statyviečių aptvėrimų ir pastolių, kiekvienu atveju rengiant individualų projektą. Erdvinių reklamos įrenginių vietas ir formas siūloma nustatyti kiekvienu konkrečiu atveju ir derinti prie atitinkamų miesto vidaus erdvės charakterio.

198. Kiekvienai įstaigai arba parduotuvei rekomenduojama įsirengti vieną reklamą fasado plokštumoje virš ar šalia jos vitrinų ir/ar įėjimo ir vieną reklamą ant konsolės statmenai fasadui to pastato kuriame ji įsikūrusi. Reklamos/iškabos įrangą siaurose gatvėse siūloma įrengti nepažeidžiant vizualinės gatvės perspektyvos.

199. Ant fasadų rekomenduojama komponuoti reklaminę įrangą ne aukščiau antro aukšto palangės, pirmo ir antro aukštų tarpaukštyje. Išimtiniais atvejais kai visą pastatą valdo/nuomoja vienas naudotojas vienai paskirčiai, galimas firmos iškabos arba ženklo komponavimas aukščiau antrojo aukšto, parenkant kiekvienu konkrečiu atveju tinkamiausią variantą ir gabaritus.

200. Komponuojant ant fasado tūrinių raidžių užrašą, rekomenduojama derintis prie pastato architektūros, parenkant atitinkamą šriftą ir mastelį. Maksimalus reklaminių raidžių aukštis - 0,36 m (didžiosioms raidėms); galimas vienos - penkių didesnio aukščio raidžių įkomponavimas.

201. Jei pastato autentiškas tinkas nėra saugomas, galima įrengti polichrominį užrašą/dekorą arba sgrafitą atitinkantį vaizdinę reklamą. Pastatų fasaduose, kur išlikę istoriniai reklaminiai užrašai arba polichrominis dekoras arba jų fragmentai, rekomenduojama juos restauruoti ir eksponuoti, o naują reklamą derinti prie esamo fasado dekoru.

202. Rekomenduojama, kad ant konsolių tvirtinama reklama nebūtų nutolusi toliau kaip 1 m nuo fasado, neviršytų šaligatvio pločio ir pagal gatvės techninius reikalavimus nepriartėtų mažiau kaip 0,75 m nuo gatvės važiuojamosios dalies, netrukdytų kelių eismo ženklų matomumui.

203. Kiemuose esančių įstaigų, kurios turi bendrą su gyventojais įėjimą, iškabos rekomenduojama tvirtinti šalia tarpuvarčių ar durų. Nerekomenduojama kabinti reklamines iškabos ant bendrų vartų ar įėjimų. Rekomenduojama, kad įstaigų iškabų plotas neviršytų 0,35 kv. m.

204. Tarpuvartėse kabinamos tik plokščios iškabos, tvirtinamos prie įvažiavimo šoninių sienų, nemažinant tarpuvarčių gabaritų.

205. Jokios reklaminės įrangos nerekomenduojama komponuoti aukščiau nei fasado viršutinis karnizas, montuoti ant stogų, kabinti ant ugniasienių arba skersai gatvių. Šiose vietose galima proginė – su šventėmis ir renginiais susijusi dekoracija ar reklama.

206. Jeigu iškabų daug, jas rekomenduojama sublokuoti. Siūloma, kad jos turėtų maždaug vienodą dydį, panašų užrašų stilių bei būtų pagamintos iš tų pačių medžiagų.

207. Šaligatvyje, kurio plotis didesnis nei 1,5 metro, galima įrengti prieš įėjimą reklaminių mozaiką nutolusią nuo fasado ne daugiau kaip 1 m arba dekoratyvinius skulptūrinius elementus nutolusius nuo pastato fasado ne daugiau kaip 0,5 m, išlaikant gatvės techninių reikalavimų gabaritus (ne mažiau kaip 0,75 m nuo gatvės važiuojamosios dalies).

208. Pastatų išorėje nerekomenduojama naudoti tipinius firmų logotipus (prekių ženklus); jie turi būti patalpinti ant vitrinų ar durų stiklų; Išimtis daroma šioms gatvėms: Gedimino pr., Pylimo, Jogailos, Mindaugo, Naugarduko, Kauno, Šopeno, Aguonų, Sodų, Gėlių, Totorių tarp Gedimino pr. ir Labdarių, Vilniaus iki Islandijos.

209. Neono, lazerių ir kitokios intensyvios elektros šviesos, kinetinės iškabos ir reklamos didelio realaus vaizdo fotoreklamos nerekomenduojamos.

210. Galimas aureolinis – lokalus iškabos apšvietimas, priderintas prie pastato apšvietimo.

211. Nerekomenduojama reklaminius skelbimus klijuoti tam neskirtose vietose (ant fasadų, apšvietimo stulpų, vartų ir pan.). Visuomeninių renginių, rinkimų ir gatvėse vykstančių renginių reklaminiai plakatai kabinami tik ant reklaminių įrenginių.

212. Gamyboje skatinamas istorinių amatų tęstinumas, galimas ir šiuolaikiškų technologijų panaudojimas siekiant formuoti aukštos estetiškos išorinės vaizdinę reklamą, kurti vienetinius meninius kūrinius, turinčius išliekamąją ir visuomeninę vertę.

213. Reklamai rekomenduotinos naudoti tradicinės medžiagos: polichrominis dekoras, metalas, medis, tekstilė, keramika, gipsas, stiklas, akmuo ir kt. Fluorescencinius dažus naudoti nerekomenduojama.

214. Nerekomenduojama naudoti neilgaamžes, nepatvarias, plastikines iškabos. Iš plastiko gali būti gaminamos tik kai kurios reklamos įrenginio dalys.

215. Firmos stiliaus įteisintos spalvos naudotinos tik vitrinų sutvarkyme, derinant prie bendro fasado spalvinio sprendimo.

V. STOGAI IR JŲ ELEMENTAI (FORMA, DANGOS, SPALVINIS SPRENDIMAS, MEDŽIAGIŠKUMAS, KAMINAI).

216. Nerekomenduojama rekonstruojamų statinių šlaitinius stogus keisti plokščiais stogais ir įrenginėti terasas.

217. Istorinių pastatų stogo forma keistina tik tais atvejais, kai tai pagrįsta tyrimų duomenimis.

218. Vilniaus senamiesčio pastatų stogus, jei neišlikusi autentiška danga, rekomenduojama dengti remiantis objektų ir teritorijos istoriniu charakteriu ir tyrimų išvadomis, atitinkamai čerpėmis, variu ar dažyta lakštine skarda (jei skardos dangos autentiškumą patvirtina tyrimai). Stogų dangą, neatitinkančią šių reikalavimų, rekomenduojama pakeisti, atliekant stogo kapitalinio remonto ar rekonstravimo darbus.

219. Pritaikymo, rekonstravimo ir atkūrimo darbų atveju gali būti naudojami tradicinių medžiagų pakaitalai, bet rekomenduojama, kad pakaitalų vizualinių savybių skirtumai (spalva, faktūra, blizgumas, masė) nuo tradicinių nebūtų pastebimi.

220. Stogo danga rekomenduojama vienalytė, o stogo architektūros detalės suderintos tarpusavyje, su statinio architektūra ir atitinkamu vidaus erdvių charakteriu.

221. Naujai projektuojami kaminai rekomenduojami tradicinių formų, medžiagiškumo, tradicinės puošybos ir tinkuoti.

222. Saugomos, restauruojamos, atkuriamos stogų atitvarinės tvorelės, lietaus vandens nuvedimo elementai, vėjarodės, parapetai ir kiti dekoru elementai, kaminų puošybos detalės.

VI. PATALPŲ ĮRENGIMAS PASTATŲ PASTOGĖSE

223. Patalpų pastatų pastogėse įrengimas rekomenduotinas nepažeidžiant Senamiesčio ir statinio, kuriame šie darbai numatomi, vertingųjų savybių. Jei planuojama keisti stogo formą, įrengti naujus arba pertvarkyti esamus stoglangius, rekomenduojama įvertinti pastato apžvelgiamumą ir kontekstą.

224. Detalūs stoglangių įrengimo principai pastatuose aprašomi „Palėpių ir stoglangių įrengimo Vilniaus senamiesčio pastatuose rekomendacijose“.

225. Stoglangius, stoglangių tipą (plokšti ar tūriniai), kitų apšvietimo elementų ar sistemų formą, dydį, skaidymus ir išdėstymo principą apsprendžia:

225.1. urbanistinė situacija (stogo matomumas vidaus erdvėse, artimose bei tolimesnėse perspektyvose ir panoramose);

225.2. statinio bei jo aplinkos architektūra;

225.3. atitinkamų vidaus erdvių charakteris.

226. Rekomenduojama, kad stoglangių įrengimas neardyty pastato išorės formos.

227. Neskaidytos stoglangių stiklo plokštumos nerekomenduotinos didesnės nei istorinių pastatų (tradicinės) langų rėmų neskaidytos stiklo plokštumos, o skaidymų tipas ir proporcijos rekomenduojami artimi istorinių pastatų langų bei stoglangių rėmų segmentams.

228. Nerekomenduojama įrenginėti stoglangius į gatvės pusę žemuose pastatuose, kurių stogų plokštumos apžvelgiamos iš pėsčiojo perspektyvos.

VII. VENTILIACIJOS ANGOS, TV ANTENOS, VĖDINIMO-ŠALDYMO ĮRANGA, KITI TECHNINIAI ĮRENGIMAI

229. Jokios laikinosios įrangos (skydinių, laidų lovelių, iškabų, stogelių ir t.t.) nerekomenduojama stacionariai tvirtinti, pažeidžiant architektūros detales ar istorinį mūrą; įrangos formas bei spalvas rekomenduojama suderinti su statinių architektūra ir saugomu erdvės charakteriu; kontrasto principas nerekomenduojamas.

230. Ant stogų rekomenduojama įrengti tik vieną išorinę TV anteną ir tik tada, kai nėra galimybės naudotis kabeline televizijos įranga. Antenų nerekomenduojama tvirtinti prie erkerių,

pastato fasadų, balkonų ar iš toliau (gatvių ir kitų erdvių perspektyvose) matomose vietose; rekomenduojama įrengti tik vieną palydovinę anteną ant stogo iš kiemo pusės.

231. Apšvietimo įrengimus rekomenduojama prijungti prie požeminių kabelių.

232. Nauja įranga neturėtų fiziškai naikinti istorinio mūro ir būti pernelyg pastebima; rekomenduojama kabelius tiesti mažiau pastebimose vietose ir surenkant visus į vieną bendrą lovėlį arba tiesti po žeme.

233. Priešgaisrines laiptines, prieinamumo invalidams įrenginius ir pan. rekomenduojama įrenginėti mažiau pastebimose vietose; jie siūlomi nestacionarūs, t.y. lengvai pritvirtinami ir prireikus pašalinami, išsaugant autentiškas formas bei medžiagas.

234. Visų inžinerinių sistemų elementų įrengimas derinamas su už kultūros paveldo apsauga atsakinga institucija.

235. Vėdinimo įrangą fasaduose rekomenduojama įrengti tik tuo atveju jei jos gabaritai, techniniai sprendimai ir įrengimo vieta nedaro esminio poveikio fasado architektūriniam vaizdai, nedarko fasado proporcijų, nesimato iš gatvių ir aikščių, nedarko stogo ir nepakeičia pastato silueto, nesimato iš pagrindinių Senamiesčio apžvalgos taškų.

236. Būtinuosius techninius įrenginius (ventiliacijos šachtas, vėdinimo – šaldymo įrangą) rekomenduojama maksimaliai slėpti ir įrengti esamose angose bei neiškelti virš stogo kraigo. Įrangai maskuoti rekomenduojama išnaudoti esamus pastato įgilinimus, nišas, kampus, kaminus bei dažyti kontekstualiomis spalvomis.

VIII. INTERJERAI

237. Senamiesčio pastatų ir jų patalpų istoriniai interjerai yra ypatingos apsauginės vertės paveldo objektas.

238. Skatinamas istorinių interjerų, kaip vientisų darinių, kompleksiškas saugojimas, konservavimas bei restauravimas.

239. Interjero tvarkymo darbų pobūdį bei metodologiją rekomenduojama nustatyti ar patikslinti atlikus tyrimus, nustačius saugomas interjero dalis bei elementus kaip vientiso architektūrinio darinio segmentus. Atliekant darbus autentišką medžiagą siūloma minimaliai keisti. Konkretūs reikalavimai interjero išsaugojimo (atkūrimo, tvarkymo) darbams nurodomi tyrimų išvadose, specialiose projektavimo sąlygose, kultūros vertybės apsaugos reglamente.

240. Nerekomenduojama naikinti autentiškus interjero elementus: medines perdangų sijas, palanges, langų rėmus, duris, langų ir durų furnitūrą, panelius, krosnis, grindis ar jų fragmentus, sienų ir lubų tapybą ir t.t.

241. Visi autentiški dekoruoti elementai (sienų ir lubų tapyba, lipdyba, drožyba, liejiniai, auksavimai) ir vertingieji gaminiai bei funkcinės įrangos elementai (krosnys, židiniai, šviestuvai, langai, durys apkaustai ir kt.) tvarkomi pagal Paveldo tvarkybos Reglamentuose nurodytas technologijas.

242. Bet koks istorinių interjero elementų ardymas/išardymas galimas tik gavus už kultūros paveldo apsaugą atsakingos institucijos leidimą atlikti šiuos darbus bei atlikus vertingų konstrukcijų, gaminių (langų, durų, apkaustų, grindų dangų, medžio panelių, laiptasijų, pakopų, papakopių, porankių, turėklų ir kt.), dekoru ar funkcinės įrangos elementų tikslų fiksavimą (apmatavimus).

243. Nerekomenduojama keisti autentiškų grindų medžiagiškumą ir jų įrengimo konstrukciją bei technologiją.

ŠEŠTA DALIS

VIEŠOJO PAŽINIMO ORGANIZAVIMO, PRIVAČIŲ VALDŲ PAŽINTINIO LANKYMO REKOMENDACIJOS

244. Saugomų objektų lankymo sąlygas rekomenduojama nustatyti apsaugos sutartyse, vadovaujantis LR Kultūros ministro 2005 m. gruodžio 5 d. įsakymu „Dėl nekilnojamojo kultūros paveldo objektų apsaugos sutarčių sudarymo taisyklių patvirtinimo“ Nr. ĮV-627.

245. Apsaugos sutartyse gali būti nustatyti: kultūros paveldo statinių servitutai; valdytojo įsipareigojimai nestatyti statinių, galinčių užstoti ar pakeisti esamą vietovaizdį; valdytojo įsipareigojimai nevykdyti konkrečių veiksmų, kurie keistų vertingąsias savybes ar trukdytų visuomenei jas pažinti; kultūros paveldo objekto lankymo sąlygos ir (ar) užmokestis už lankymą; moksliniam pažinimui saugomo kultūros paveldo objekto, jo teritorijos riboto naudojimo bet kuria paskirtimi sąlygos.

246. Bendruoju atveju rekomenduojama užtikrinti laisvą patekimą į Vilniaus senamiesčio kiemus dienos metu. Dienos metu kiemus rakinti nerekomenduojama.

SEPTINTA DALIS

STATYBOS IR REMONTO DARBŲ VYKDYMO REKOMENDACIJOS

I. BENDROS NUOSTATOS

247. Statinių projektai bei statybos darbai vykdomi vadovaujantis Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamente nustatytais paveldosaugos reikalavimais, atitinkamų paveldo tvarkybos reglamentų ir kitų teisės aktų nuostatomis.

248. Kultūros paveldo objektuose ir kultūros paveldo statiniuose statybos ir remonto darbai vykdomi pagal patvirtintus projektus. Projektai rengiami pagal patvirtintus projektinius pasiūlymus, parengtus pagal paveldo tvarkybos reglamento "Kultūros paveldo tvarkybos darbų projektų rengimo taisyklės" reikalavimus.

249. Kitų pastatų statybos ir remonto darbai vykdomi Lietuvos Respublikos statybos įstatymo nustatyta tvarka.

250. Prieš vykdant pastato, neįrašyto į Kultūros vertybių registrą, eksterjero paprastojo remonto darbus parengiamas supaprastintas projektas ir gaunamas už kultūros vertybių apsaugą atsakingos institucijos pritarimas.

251. Visiems naujai statomiems pastatams rekomenduojama rengti architektūrinius konkursus.

II. REKOMENDACIJOS PROJEKTŲ SUDĖČIAI IR REMONTŲ APRAŠAMS

252. Projektai ir remontų aprašai turi atitikti Statybos techninio reglamento „Statinio projektavimas“ pateiktus reikalavimus projekto sudėčiai, projekto sudedamųjų dalių sudėčiai ir griovimo arba remontų aprašų sudėčiai ir šiose Rekomendacijose nurodytiems reikalavimams.

253. Rengiant Vilniaus senamiesčio pastatų tvarkybos darbų projektinius pasiūlymus, tais atvejais, kai numatomi pakeitimai, pagrindinių fasadų brėžinius rekomenduojama pateikti mastelyje M 1:100.

254. Techninio projekto, techninio darbo projekto, supaprastintų projektų sudėtį rekomenduojama papildyti naujai projektuojamų ar keičiamų pastato fasado elementų (stoglangių, stogelių, karnizų, tvorelių, grotų ir t.t.) brėžiniais mastelyje M 1:20.

255. Paprastojo remonto projekto darbų technologijos apraše rekomenduojama pateikti išsamius numatomų įrengti ar sumontuoti eksterjero detalių, fasado elementų (stogeliai, langinės, šviestuvai, grotos ir pan.) aprašymus, nurodant gaminio medžiagiškumą, spalvą, gabaritus,

tvirtinimo būdą ir vietą. Rekomenduojama pateikti projektuojamų naujų arba keičiamų esamų pastato fasado elementų detalizaciją brėžinyje masteliu M 1:20.

256. Paprastojo remonto projekto darbų technologijos apraše rekomenduojama pateikti išsamius statinio nelaikančių konstrukcijų (tame tarpe laiptų aikštelių, laiptatakų ir pan., nepriskiriamų statinio laikančiosioms konstrukcijoms) įrengimo, perstatymo, pertvarkymo ar griovimo aprašymus, kuriuos, esant būtinybei, siūloma papildyti istoriniais ar ardomaisiais architektūros tyrimais.

257. Siūloma, kad istoriniuose pastatuose paprastojo remonto apimtyse numatomi nišų kirtimai laikančiose atitvarose būtų pagrįsti tyrimais arba neprieštarautų šių Rekomendacijų bendriesiems principams.

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

258. Šios Taisyklės gali būti keičiamos Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimu.
